

Total No. of Questions : 27] [Total No. of Printed Pages : 8

SS

2033

①

ANNUAL EXAMINATION SYSTEM
PRINCIPLES OF MANAGEMENT
(Business and Commerce Group)
(Marketing and Salesmanship Trade)
Paper-I
(Panjabi, Hindi and English Versions)
(Evening Session)

Time allowed : 3 hours

Maximum marks : 60

ਨੋਟ : (i) ਆਪਣੀ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਪੰਨੇ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ/ਪੇਪਰ ਕੋਡ ਵਾਲੇ ਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਡ/ਪੇਪਰ ਕੋਡ 172 ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਜ ਕਰੋ ਜੀ ।

ਨੋਟ : अपनी उत्तर-पुस्तिका के मुख्य पृष्ठ पर विषय कोड/पेपर कोड वाले खाने में विषय कोड/पेपर कोड 172 अवश्य लिखें।

Note : You must write the subject code/paper code 172 in the box provided on the title page of your answer-book.

(ii) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਗਿਣਕੇ ਦੇਖ ਲਵੋ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਟਾਈਟਲ ਸਹਿਤ 30 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਠੀਕ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨ ।

उत्तर-पुस्तिका लेते ही इसके पृष्ठ गिनकर देख लें कि इसमें टाइटल सहित 30 पृष्ठ हैं एवं सही क्रम में हैं।

Make sure that the answer-book contains 30 pages (including title page) and are properly serialied as soon as you receive it.

ਦੇ ਕੁੱਲ 12 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ 8 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸਹੀ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਪੇਜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ।

ਭਾਗ-II ਮੈਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 11 ਤੋਂ 22 ਤਕ 4-4 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਕੁਲ 12 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ 8 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਹੋਣੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਆਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਆਕ ਪੇਜ ਤੋਂ ਅਧਿਕ ਨਾ ਹੋ।
In Part-II Question No. 11 to 22 are total 12 questions of 4 marks each, out of which 8 questions are compulsory to attempt. Answer should be clear and to the point. The answer of each question should not be more than one page.

(viii) **ਭਾਗ-III** ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 23 ਤੋਂ 27 ਤੱਕ 6 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਿੰਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 2 ਸਫਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ।

ਭਾਗ-III ਮੈਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 23 ਤੋਂ 27 ਤਕ 6 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਆਰ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਲਿਖਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੋ ਪੇਜਾਂ ਤੋਂ ਅਧਿਕ ਨਾ ਹੋ।

In Part-III Question No. 23 to 27 are of 6 marks. Give answer of any three questions in clear words and to the point. The answer of these questions should not be more than two pages.

ਭਾਗ-I

ਭਾਗ-I

Part-I

- ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ 14 ਸਿੱਧਾਂਤ ਕਿਸਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ? 1
ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ 14 ਸਿੱਧਾਂਤ ਕਿਸਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ? 1
Who has given 14 principles of management ? 1

1

(4)

2. ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ । 1
 वैज्ञानिक प्रबन्ध का कोई एक उद्देश्य बताइये। 1
 Give any one objective of scientific management. 1
3. ਨਿੱਜੀਕਰਣ ਕੀ ਹੈ ? 1
 निजीकरण क्या है ? 1
 What is privatisation ? 1
4. ਟੇਨਨਟ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤੀ ਕਸਬਤ ਹੈ- ਠੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ । 1
 नियोजन एक मानसिक अभ्यास है- ठीक है अथवा नहीं। 1
 Planning is a mental exercise- Correct or not. 1
5. 'ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ' ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ । 1
 'कर्मचारियों एवं नीतियों' में कोई एक अन्तर बताइए। 1
 Give any one difference between 'procedure and policies'. 1
6. ਟੇਮਾ ਅਤੇ ਸਟਾਫ਼ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ ਲਾਭ ਦੱਸੋ । 1
 रेखा एवं कर्मचारी संगठन का कोई एक लाभ बताओ। 1
 Give any one advantage of Line and Staff organization. 1
7. ਅਪ੍ਰਿੱਠ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕੀ ਹੈ ? 1
 अप्रत्यक्ष साक्षात्कार क्या है ? 1
 What is Indirect interview ? 1
8. ਇਕਾਈ ਦਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ : 1
 डॉल भानदूरी = ਉਤਪਾਦਿਤ ਇਕਾਈਆਂ × ਵਿਕਤ ਦਰ ਪ੍ਰਤੀ 1
 _____ (ਖਾਲੀ ਸਥਾਨ ਭਰੋ) 1

172-SS

(3)

- इकाई दर प्रणाली में :
 कुल मजदूरी = उत्पादित इकाईयाँ × मजदूरी दर प्रति _____ (खाली स्थान भरें) 1
- In piece rate wage system :
 Total wages = Units produced × Wage rate per _____ (Fill in the blank) 1
9. ਸਨਮਾਨਤ ਲੋੜ ਕੀ ਹੈ ? 1
 सम्मानित आवश्यकता है ? 1
 What is Esteem need ? 1
 10. "ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਦਿਲ ਹੈ ।" ਕਥਨ ਠੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਗਲਤ । 1
 "निर्देशन, प्रबन्ध प्रक्रिया का दिल है।" कथन ठीक है अथवा गलत ? 1
 "Direction is the heart of the management process." The statement is true or false ? 1
- ਭਾਗ-II
 भाग-II
 Part-II
11. ਉੱਪਰਲੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀ ਹੈ ? ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ । 4
 शीर्ष-स्तरीय प्रबन्ध क्या है ? व्याख्या कीजिए। 4
 What is top management ? Discuss. 4
 12. ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਮਨੁੱਖਿਕ ਕੌਸ਼ਲਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 4
 वैज्ञानिक प्रबन्ध की सफलता श्रमिक एवं प्रबन्धकों की मानसिक क्रान्ति पर निर्भर करती है, चर्चा कीजिए। 4

172-SS

[Turn over

(2)

(6)

The success of scientific management depends on mental revolution on the part of workers and the management, Discuss. 4

13. ਵਿਗਿਆਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਟੀਚਿਆਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 4

ਵੈਗਨਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਲक्ष्यों एवं उद्देश्यों का वर्णन कीजिए।
Discuss the aims and objects of scientific management. 4

14. ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਪਰਿਮਾਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 4

व्यवसायिक वातावरण के वैधानिक परिमाण की व्याख्या कीजिए।
Explain the Legal perimeter of business environment. 4

15. 'ਮਨੋਨਾ ਸਿਰਨਣਾ' ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ? 4

निरोजन सुजन के रास्ते में रुकावट कैसे है? वर्णन कीजिए।
'How does planning restrict creativity'? Discuss. 4

16. ਕੋਈ ਚਾਰ ਹਾਲਤਾਂ ਦੱਸੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੰਗਠਨ ਸਿਰਜਣਾ ਅਨੁਕੂਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 4

कोई चार परिस्थितियां बताओ जिनमें क्रियात्मक संगठन अधिक अनुकूल होता है।
State any four circumstances in which functional organisation is more suitable. 4

17. ਸੰਗਠਨ ਸੰਰਚਨਾ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਮਾਦਰੂਪਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਉਪਯੁਕਤਤਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 4

172-SS

(7)

ਸੰਗਠਨ ਸੰਰਚਨਾ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸਕਲਪਾਂ ਦੀ ਸਾਪੇਖਿਕ ਉਪਯੁਕਤਤਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਜ਼ਿਏ। 4

Describe the relative suitability of various forms of organizational structure. 4

18. ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਮਿਅਣਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 4

प्रवीणता परीक्षाओं के बारे में विस्तार से वर्णन कीजिए।
Discuss in detail regarding proficiency tests. 4

19. ਟੇਲਰ ਦੀ ਡਿਫਰੈਂਸ਼ੀਅਲ ਰੇਟ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 4

टेलर की विशेषी खण्ड दर प्रणाली का वर्णन कीजिए।
Explain Taylor's differential piece rate system. 4

20. ਲਾਭ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 4

लाभ विभाजन के गुणों का वर्णन कीजिए।
Discuss the merits of profit sharing. 4

21. ਸੁਰੱਖਿਅਤਾ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਹਨ? 4

सुरक्षा की आवश्यकताएं क्या हैं? इनका वर्णन कीजिए।
What are safety needs? Explain it. 4

22. ਇੱਕ ਚੰਗੇ ਲੀਡਰ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 4

एक अच्छे नेता के गुणों का संक्षेप में वर्णन कीजिए।
Discuss the qualities of a good leader in brief. 4

172-SS

[Turn over

3

(8)

भाग-III

भाग-III

Part-III

23. पृषय दे कर्म नुं चरगी उरुं निडरुडिण लडी मैनेजर दे हनुतरं दर वरनण करे । 6
 प्रबन्ध के कार्य को सफलतापूर्वक सम्पादित करने के लिए मैनेजर के गुणों का वर्णन कीजिए। 6
Discuss the skills of a manager to perform the management functions successfully. 6
24. कारोबारी वातावरण की है ? इससे महत्त्व दर वरनण करे । 6
 व्यवसायिक वातावरण क्या है ? इसके महत्त्व का वर्णन कीजिए। 6
 What is business environment ? Discuss its importance. 6
25. ईक चरगी नीडी दीरं की वरिषेसुतरं हन ? वरनण करे । 6
 एक उत्तम नीति की क्या विशेषताएं हैं ? वर्णन कीजिए। 6
 What are the characteristics of a good policy ? Discuss. 6
26. डरिन-डरिन वरिसम दे टैसुतरं दर संडेप वरनण करे । 6
 वररररन प्रकर की परीकररं कर संडेप में वरनण कीजिए। 6
 Discuss different types of tests in brief. 6
27. पूरुणर दी पररडरररर दरडु । ईक संरगुठन दी सडलतर वरर डर डेरुणर दे डेरुणररन दी चररर करे । 6
 प्रेरणा की परिभाषा दो। एक संगठन की सफलता में प्रेरणा के योगदान की चर्चा कीजिए। 6
Define motivation. Discuss the contribution of motivation for the success of an organisation. 6